

MONITORUL CULTURAL

Lunar arădean de informație culturală

August 2019

CENTRUL CULTURAL
JUDEȚEAN ARAD

CONSILIUL
JUDEȚEAN
ARAD

Resetarea mijloacelor de exprimare

EDITORIAL

Este evident că ne aflăm într-o profundă criză de exprimare a artelor și asta se observă în primul rând prin scăderea continuă a interesului din partea publicului. Artele vizuale sunt din start mai ferite de acest fenomen, legătura între public și obiectul de artă fiind facilitat de diversitatea limbajului performativ și a spațiilor în care acesta se produce.

Literatura însă este „cenușăreasa”. Scăderea dramatică și continuă a numărului de cititori, în special tineri, este deprimentantă atât pentru scriitori, cât și pentru întreaga industrie a cărții. În aceste condiții, se caută soluții, idei, pentru revigorarea acestei zone culturale vitale, altădată atât de frecventate. Însă această lipsă de interes pentru cultura scrisă este și rezultatul unei perioade lungi de abandon a cititorului în fața asaltului mijloacelor facile de informare în masă (internetul, televiziunile, presa tabloidizată etc.). Astfel, literatura s-a trezit în fața unor provocări care ar fi fost de neimaginat cu mai mulți ani în urmă. Necesitatea vitală de formare a unor noi cititori, a stârnit imaginația tinerilor scriitori, care vin cu propuneri gen „performing poetic”, un fel de îmbinare a poeziei cu arta spectacolului.

Adică, nu mai ajunge să-ți citești pur și simplu poezia în fața publicului. Ea trebuie însoțită de ceva care să implice publicul, chiar să-l șocheze. O mică scenografie improvizată în funcție de cei pe care îi ai în față, ținând cont de vârstă, educație, cultură. Se pare că asta este rețeta succesului, descoperită de câțiva scriitori din tânăra generație, care fac din lectura publică, un spectacol în sine.

Se pune însă întrebarea dacă poezia bună are nevoie de astfel de vehicule, dacă aduc ele ceva în plus poeziei sau o coboară în divertismentul ieftin. Oare nu există riscul să se piardă tocmai acei cititori fideli, pentru care poezia este seducție prin cuvânt?

Cert este că asistăm nu numai la o schimbare de paradigmă, dar și de abandonare a cutumelor în materie de literatură. Spre ce vor duce toate acestea și unde se va reface legătura scriitor-cititor, rămâne la mâna imaginației, dar mai ales a valorii „actorilor” care se străduiesc să convingă.

Ioan Matiuț

Acest număr este ilustrat cu lucrările artistului plastic

Nicula Raluca Iulia

Nicula Raluca Iulia, *Invitație la joacă*

Nicula Raluca Iulia, născută în 18 noiembrie 1997 la Arad. Absolventă a Facultății de Design din cadrul Universității

„Aurel Vlaicu” din Arad specializarea DESIGN, promoția 2018. În prezent urmează cursurile de master, Anul I, la aceeași facultate. A fost implicată în mai multe proiecte și activități în domeniul artei și a design-ului.

Lunar arădean de informație culturală

Supliment al revistei de cultură „ARCA”
Anul XIII, nr. 4 (102) – august 2019

Redactor-șef: Ioan Matiuț

Colaborează: Rodica Colta, Adriana Sasu,
Adelina Stoenescu, Sorin Sabău, Corina Huțan,
Ionel Costin, Ovidiu Pecican, Horia Truță.

Prezentare artistică: Laurian Popa

Design: Ghizela Șerban

Corectură: Adriana Sasu

DTP: Filip Cenade

Tipar: Tipografia TRINOM Arad

Editor: Centrul Cultural Județean Arad
www.ccja.ro

Responsabilitatea pentru conținutul textelor revine autorilor.
Redacția nu își asumă responsabilitatea pentru modificările
survenite în programul instituțiilor.

ISSN 2559 - 1126
ISSN-L 2559 - 1126

MONITORUL
cultural

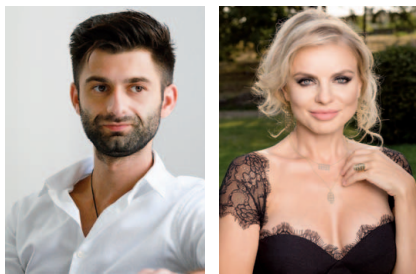
CENTRUL CULTURAL JUDEȚEAN ARAD

Teatrul de Vară, 7 august, ora 20.00 - „Funeraliile doamnei Pompoi”

Distribuția: Octavian Strunilă, Paul Ipate, Cătălina Grama (Jojo) și Alexandru Conovaru.

Sinopsis:

„Funeraliile doamnei Pompoi”, în regia și scenariul lui Octavian Strunilă, este un spectacol care încearcă să împlinească ce spunea Shakespeare, că înseamnă teatrul, acum 400 de ani. Să fie „o oglindă a firii”. Să aducă pe scenă puțină viață adevărată. O comedie de situație care își propune să vorbească mai departe despre viața în teatru și film a lui Dezideriu, a Larisei, a lui Silvestru și a domnului Dorin. La capul doamnei Pompoi, un regizor și trei actori care sunt forțați de împrejurări să lucreze împreună. Umorul inteligent, satira și realismul crud fac din „Funeraliile doamnei Pompoi” nu

doar o comedie spumoasă... Pune, uneori, întrebări existențiale și marchează adânc destinele vieții de zi cu zi.

Târgul Meșterilor Populari: 24-25 august, Moneasa

Meșteri din zone geografice și etnografice cunoscute ale țării dar și din afara țării se reunesc, în fiecare vară, la Moneasa, pentru a oferi publicului vizitator o diversitate impresionantă de obiecte:

piese textile, port popular tradițional și vestimentație inspirată din acesta, podoabe, obiecte decorative din paie și pănuși, obiecte decorative din ceramică și sticlă, podoabe de sticlă, ornamente din dantelă și hârtie, picturi, icoane, turtă dulce, mirodenii și multe altele.

În anul 2018 la târg au participat 74 de meșteri populari din România, Serbia și Ungaria.

Festivalul Cântecului din Țara Zărandului, ediția 50: 25 august

Evenimentul, aflat la cea de-a 50-a ediție, se desfășoară, în fiecare an, la Teatrul de Vară din Moneasa. Organizat cu scopul de a descoperi și promova noi talente, Festivalul Concurs al Cântecului Popular din Țara Zărandului își propune să pună în valoare cântecul popular românesc din diferite zone ale țării.

Invitați:

Nineta Popa, Sava Negrean Brudașcu, Florica Zaha, Pomohaci, Bogdan Toma, Marinela

Cornel Borza, Cristian Baba, Roxana Reche, Ioana Urs, Georgiana Necșa, Lorena Pascu, Lenuța Purja, Rodica Ardelean Onița, Cornelia Căprariu-Roman, Voichița Suba, Aura Bonchiș, Daniela Dudaș, Ciprian Zopota, Ioana Luguzan, Roxana Suciuc, Alexandru Pop.

Corina Huțan

MONITORUL
cultural

Haiducul Petru Mantu din Banat

„Cātu-i lumea și Bănatu
Nu-i fișior ca Pătru Mantu”

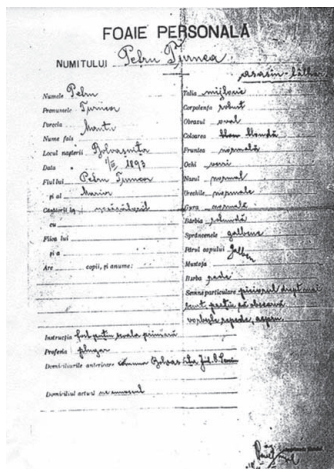
Pate niciunul din haiducii din Banat nu a cunoscut faima pe care a cunoscut-o Petru Mantu. Haiduc „întârziat” față de vremea lotriei, a trăit și a făcut dreptate sub două stăpâniri: cea austro-ungară și cea românească. A acționat pe un areal întins, de la Mehedinți, Caraș, Hunedoara până în Zărand și Ungaria, iar drumurile sale au fost consemnate și ele de balade: „Din Orșova-n Seghedin, /Din Deva la Debrețin/, Umblă Mantu tot călare/, Cu căciulă de mioare”.

Această prezență pe o arie largă a făcut să fie revendicat de mai multe teritorii. Zărăndenii îl consideră ca fiind „de al lor” și povestesc despre haiducul-morar Mantu a cărui moară se afla pe Valea Ciunganilor (com. Vața de Jos), cei din ținuturile Devei și Hunedoarei l-au înscris printre haiducii lor. Niciunde însă faima numelui să nu a fost ca în Banat, unde

porecla de Mantu, cu trimitere la anumite calități ale haiducului apare în mai multe sate¹. S-a mers până la furtul de identitate, Mitru Mantul din Căvăran² susținând că el este adevăratul haiduc Mantu.

Ca toți haiducii eroizați, Petru Mantu a fost un om real, cu o biografie precisă. Pe numele său adevărat Petru Turnea, Mantu, cum a fost poreclit, s-a născut, la poalele Muntelui Țarcu, în localitatea Bolvașnița în casa cu nr. 66, la 27 februarie

¹ Locuitorii Petru Toader din comuna Marga și Petru Seracin din Borlova (raionul Caransebeș) au fost supranumiți Mantu datorită unor analogii onomastice și de ordin material, lui Dumitru Sărbu din Căvăran și Pau Gherga din Slatina Timiș (aceiași raion) atribuindu-li-se aceeași poreclă, ca urmare a săvârșirii unor fapte îndrăznețe.

² La moartea adevăratului Petru Mantu, Mitru avea 11 ani. A fost un simplu hoț, care în final și-a avut propriul cântec.

1893. Fiind dintr-o familie de gugulani foarte săraci și cu mulți copii, a făcut doar trei clase primare la școala din sat, sub îndrumarea învățătorului Ion Ghergulescu.

Din fotografii și din descrierile vremii, știm că Petru Turnea a fost un tânăr de talie mijlocie, robust, blond, cu ochii verzi, cu un caracter dărz și ingenios și cu un curaj aparte, capabil să facă orice.

A lucrat o vreme ca muncitor la Fabrica de cherestea „Mundus”, de la Balta Sărată (Caransebeș), unde s-ar fi accidentat grav, piciorul drept rămânând mai scurt.

A fost căsătorit cu Ancuța lui Ciurar, din Vălișoara iar cununia religioasă a avut loc la biserica din Bolvașnița, în 15 iunie 1919, fiind oficiată de pr. Ioan Munteanu.

Anii săi de haiducie au început în 1918, pe fundalul destrămării fostului imperiu. Cu ceata sa, din care au făcut parte Pătru Negrei din Zlagna, Ioan Sărbu-Crudu din Cornereva, Maxim Filip din Prisian, Ion Boacă din Negoiu Răchitovei (comuna Lunca Cernii de Jos) Afilon Băcilă din Petroșnița, fura de la bogăți și îi ajuta

Moara lotrilor

MONITORUL
cultural

Nicula Raluca Iulia, Lupul din poveste

săraci. Se zice că trăiau ascunși în păduri, în munți și pe la sălașe, având oameni de legătură prin toate satele, până în județele Mehedinți și Hunedoara. O parte din contemporani l-au considerat pe Mantu un haiduc autentic, cu mult curaj, care a omorât doar pentru dreptate.

Ca în majoritatea biografiilor de haiduci și Mantu a fost trădat. El a fost împușcat cu arma sa de prietenul său Nicolae Matei zis Braiț, în casa acestuia din Bolvașnița, unde Mantu venise cu Petru Negrei la sărbătoarea de hram a casei. Se spune că Mantu nu a murit pe loc, că a sărit pe fereastră, în stradă, unde, un alt sătean, Pavel Temeș, văzând că nu moare, l-a lovit cu un târnăcop în cap până și-a dat ultima suflare. Avea 31 de ani. Presa vremii consemnează că a fost dus la Școala veche, plin de sânge, că au venit poliția și un procuror și au făcut cercetări. Mantu a fost înmormântat în 29 iunie 1924, în mare grabă și cu foarte puțină lume, în partea de jos a cimitirului, iar înmormântarea a fost înregistrată în Registrul decedaților la poziția 15/1924, de către preotul Ioan Munteanu, cu mențiunea „Mort prin împușcare”. Petru Negrei, care a fost martor la omor, a fugit prin grădină, a trecut râul Bolvașnița și a plecat la Zlagna, de unde a dispărut pentru totdeauna în Serbia, la Biserica Albă.

Această biografie³ oficială a circulat în epocă în Banat în mai multe variante. Dintre acestea unele au pus accentul pe latura negativă, de criminal, a lui Mantu. După o asemenea biografie Mantu ar fi fost un copil din flori, înfiat de Turneașu, s-ar fi înrolat

³ Cu trimitere la documente de arhivă și la presa vremii. Vezi Voința Banatului, Anul IV, nr.27, 6 iulie 1924; Voința Banatului, Anul IV, nr.30, 27 iulie 1924

în armată, de unde ar fi dezertat împreună cu alții, s-ar fi ascuns în pădure și ar fi omorât mai mulți oameni. Dormea îmbrăcat și înarmat, și n-a putut fi prins vreme de 7 ani. Pierzania i s-ar fi tras din slăbiciunea lui pentru femei, consemnată și de balade („Eu ț-am spus Mantule, spus/ Mândrile capu ț-or pus”), În această variantă biografică Mantu ar fi avut o legătură de dragoste cu nevasta lui Nicolae Matei, care l-a împușcat. Povestea spune că ortacii lui Mantu l-au omorât pe Nicolae Matei în ziua următoare. În alte variante Mantu ar fi fost omorât de vârul lui („Iar pă Mantu l-o pușcat/ Un văr bun, al lui, din sat”).

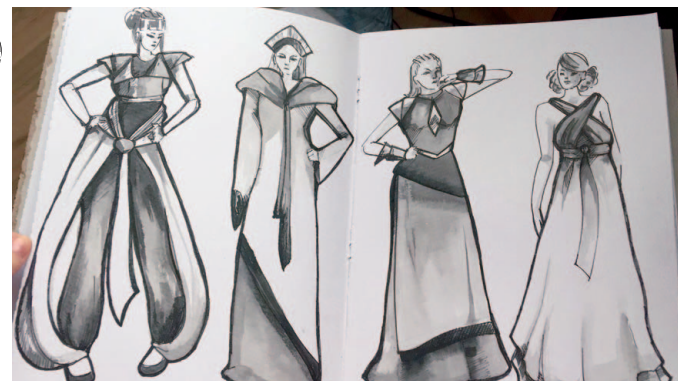

Cadavrul lui Mantu întins pe loitra

Erou după unii, bandit după alții, despre faptele lui Petru Mantu s-au scris peste 40 de cântece și balade, cântate și azi în Banat. Cea mai cunoscută dintre acestea rămâne însă balada care povestește despre moartea sa și care este cântată pe melodie de doină: „La Poiana Mărului,/Paște calul Mantului,/Paște calul, rânchezește,/Căci pe Mantu nu-l găsește./Nu e Mantu, nu-i și nu-i,/L-a pușcat un văr de-al lui,/Sâmbătă mi l-o-mpușcat,/Duminică l-o-ngropat etc.” Ziarele locale s-au grăbit să anunțe în 1924 că „Mantu a murit și odată cu el a murit și legenda”. Ziariștii de atunci s-au înșelat, fiindcă eroul trăiește în baladele sale, iar bănățenii sunt și azi mândri de el.

Dr. Rodica Colta

MONITORUL
cultural

Nicula Raluca Iulia, Crochiuri

Despre grădinărit în Țara Zărandului la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX

Grădinăritul ia amploare mai întâi în zona Podgoriei Aradului, dar aici fiind și terenuri întinse, cea mai mare pondere în suprafețele cultivate o aveau, la sfârșitul secolului al XIX-lea, cerealele, urmate de plantele tehnice și abia apoi de legume. În această perioadă Pâncota se va remarca prin cultivarea ardeiului de boia¹.

În anul 1895, pe întreaga suprafață a comitatului Arad existau 17.641 iug. cad. de grădini². Majoritatea locuitorilor din Țara Zărandului cultivau grădinile de legume, la sfârșitul secolului al XIX-lea, doar pentru nevoile personale.

La începutul secolului XX, în grădinile din regiunea Hălmaგიului se cultivau cartofi, fasole (printre porumb), dovleci, castraveți, lăptucă, ardei, ceapă usturoi, varză. Nu se prea dădea mare importanță irigațiilor legumelor. Un lucru bun era totuși acela că, în islazuri, pe hotarele comunelor, se îngrădesc pe timpul verii (ocoale) unde păstorii țin vitele peste noapte. Aici se gunoiește foarte bine terenul, care în anul viitor este săpat și transformat în grădină³.

Chiar și în satele aflate la mai mare altitudine se cultivau, pe lângă casă: fasole, ceapă, usturoi, morcovi, pătrunjel, ridichi, pătlăgele roșii, castraveți, dar majoritatea zarzavaturilor erau totuși aduse de la câmpie⁴.

După Unirea din 1918, statul român va încerca, printr-o serie de măsuri, să introducă în lumea satelor cunoștințele noi în domeniul practicării agriculturii. În acest sens, prin Legea din 1925 se înființau Camerele de Agricultură din România. Ele aveau ca scop „promovarea și redresarea agriculturii românești prin îndrumarea, educarea și sprijinirea agricultorilor”⁵.

Camera de Agricultură din Arad va cumpăra la Gurahonț un castel cu mult pământ în jur. Acolo se vor face culturi experimentale de cereale care să fie model pentru locuitorii din zonă. Vor fi organizate cursuri de agricultură modernă, de cultură cetățenească și specializare profesională⁶.

¹ Nicolae Marin, *Monografia orașului Pâncota*, Arad, Editura „Viața Arădeană”, Arad, 2001, p. 119

² Andrei Caciora, Eugen Gluck, „Situția etno-demografică a părților arădene între 1848-1918 în Ziridava”, nr. XII, Arad, 1980, p. 231

³ Traian Mager, *Ținutul Hălmaგიului. Aspecte economice. Partea I*, Arad, Tiparul Tipografiei Diecezane Arad, Arad, 1928, p. 13-14

⁴ Ion L. Ciomac, Valeriu Popa-Necșa, *Munții Apuseni. Cercetări asupra stărilor economice din Munții Apuseni* București, Tipografia ziarului „Universul”, 1936., p. 65

⁵ Alexandru Mihalca, *Forme de asociere și cooperare în agricultura arădeană (trecut și prezent)*, Arad, Societatea de Istorie și Retrelogie Agrară din România (Filiala Arad), 1998, p. 4

⁶ Simion Grecu, *Ce cultivăm la munte*, Arad, „Concordia” Institut de arte grafice și editura S.A., 1938, p.5

Locuitorii din zona montană vor fi sfătuiți să renunțe la cultivarea grâului, care nu ajunge niciodată la maturitate în zona aceea și este nerentabil, secătuiind pământul. Mult mai rentabilă este cultivarea secarei și a ovăzului care nu secătuiesc pământul și în plus paiele lor pot folosi ca hrană pentru vite, fiind mult mai nutritive⁷. Plantele care se acimatizează cel mai bine în zona montană sunt cele de nutreț cum ar fi trifoiul și lucerna, în urma cărora câmpurile rămân curate și îngrășate cu azot. Se mai recomandă înlocuirea grâului cu secara, plantă care crește foarte bine la munte și din care se poate face o pâine la fel de gustoasă ca cea din grâu. Alte recomandări vizau cultivarea cartofilor, a mazărei verzi și a inului⁸.

Existau și indicații cu privire la practicarea asolamentului. Câmpul de cultură de la munte se poate împărți în trei sau patru părți egale: 25-33% cu plante furajere, 25-33% cu zarzavaturi și fructe și în fine 25-33% reprezenta cultura cerealelor și a prășitoarelor unde partea cea mai mare să o ocupe cartoful⁹.

În vara anului 1936, echipa de studenți monografiști ai Institutului Social Român, care venea la Vârfurile, avea și un agronom și un veterinar care au avut misiunea de a împărtăși localnicilor cunoștințe legate de practicarea modernă a agriculturii și despre îngrijirea, igiena și alimentația rațională a animalelor din gospodării¹⁰.

Cu toate acestea, în perioada interbelică, majoritatea familiilor din localitățile Țării Zărandului, trăiau într-o economie închisă, autarhică, producând din punct de vedere al agriculturii, numai strictul necesar. În unele sate mai izolate din zona montană (Aciuța, Avram Iancu, Vidra, Bodești, Vârfurile, Brusturi, Lunçoara, Sârbi, Târnavița etc.), locuitorii erau obligați ca pentru procurarea „bucatelor” (cerealelor) necesare să facă lungi drumuri în câmpie. Acolo, în schimbul produselor lor (fructe, var, diferite produse obținute din prelucrarea lemnului etc.) achiziționau bruma de „bucate” care le asigură un trai cât se poate de modest.

După Unirea din 1918, în România, se va trece la aplicarea reformei agrare (1921).

Sorin Sabău

⁷ *Ibidem*, p. 20-21

⁸ *Ibidem*, p. 25-30

⁹ *Ibidem*, p. 32

¹⁰ Gabriel Hălmaგიean, Sorin Sabău, *Ținutul Hălmaგიului cercetat prin profesorul Traian Mager*, Arad. Complexul Muzeal Arad, 2012, p. 14

I.D. Sîrbu și Aradul

Spurat din universitatea clujeană, tânărul universitar I.D. Sîrbu, căsătorit cu arădeanca Gigi – numele în-treg al doamnei, deși cunoscut, nu este de invocat aici – a căutat o soluție de supraviețuire în părțile orașului său de adopție. Avea acolo și prieteni, precum Ștefan Augustin Doinaș, om al locului, dar și de un alt amic din cadrul Cercului Literar de la Sibiu (Cluj), eseistul și criticul de artă de mai târziu, Deliu Petroiu. După mărturia autorului, „Au urmat ani grei, am mers învățător în Munții Apuseni” (Opere. II: Corespondență, ed. de Toma Velici și Tudor Nedelcea, București, Academia Română & Fundația Națională pentru Știință și Artă, 2013, p. 196, scrisoarea din Petrila, 1 martie 1963, către Ion Brad). El a ajuns dascăl suplinitor în Apuseni, unde a rămas mai mulți ani, legându-și viața din această etapă de meleagurile arădene și de geografia culturală a Aradului.

„Exilul” arădean al scriitorului cu vocație de filosof și a epistolierului și dramaturgului de mai târziu ar fi fost aureolat, precum oricare zonă protectivă de refugiu, care dă adăpost celor prigonțiți, dacă mersul vieții nu ar fi fost altul.

După revoluția maghiară din toamna anului 1956, pe când se afla, împreună cu prietenul său Ștefan Augustin Doinaș, în redacția bucureșteană a revistei Teatru, cei doi au primit vizita altui arădean, Marcel Petrișor, care i-a informat despre evenimentele petrecute în țara vecină. La puțin timp după consumarea vizitei redacționale respective, protagoniștii secvenței au fost arestați, anchetați și condamnați la ani grei de temniță.

Anii de temniță i-au adus lui I.D. Sîrbu, printre alte neajunsuri majore, și pe acela al divorțului. Soția lui a renunțat la legătura matrimonială cu cel aflat după zăbrele și s-a recăsătorit cu un alt bărbat, mult mai adaptat la sistem și mai bine așezat social. La ieșirea lui din detenție, autorul acutelor scrisori de mai târziu și al romanului Adio, Europa! Nu și-a mai găsit la Arad nici căminul, dar nici lucrurile personale, dintre care a regretat cel mai mult cărțile care îi compuneau biblioteca. Nu este de mirare, în aceste împrejurări, că mult mai târziu, către capătul vieții, el rememora cu amărăciune – ca într-o tragedie antică

supusă unei aspre deriziuni – împrejurările de după expulzarea lui din cadrul relației matrimoniale arădene. „Fosta mea soție a văzut Italia de 15 ori, are un soț damblă și un fiu schizo. Cumpără glande lacrimale, fiindcă glanda lacrimală a soțului (marele meu binefăcător) a secat. Dacă credeți în rugăciune, de ce să nu credeți și în blesteme. Eu am blestemat și s-a prins. Poporul nostru e artist în blesteme – e și asta o formă de istoricitate, praf și pulbere, nu?” (Opere. II: Corespondență, ed. de Toma Velici și Tudor Nedelcea, București, Academia Română & Fundația Națională pentru Știință și Artă, 2013, p. 1295).

Prin I.D. Sîrbu evenimentele și personajele evocate au intrat în literatura română contemporană. Dar nu, așa cum s-ar fi putut aștepta, prin pana lui, care s-a rezumat să le evoce repetat, în moduri diverse, dar la fel de frustrate, de fiecare dată, în corespondență. Intrarea lor în literatura beletristică se datorează lui Marin Preda care, în scrierea romanului său ultim, în trei volume, Cel mai iubit dintre pământeni (1980), s-a inspirat din peripețiile biografiei lui I.D. Sîrbu și ale poetului Ion Caraion. În figura lui Victor Petrini și a soției lui, Matilda, recăsătorită după arestarea acestuia cu un potentat comunist din vremea stalinismului, se recunosc „potriviri” care duc cu gândul nu doar la I.D. Sîrbu și Gigi, ci și la chipuri și împrejurări contemporane arădene.

Ovidiu Pecican

MONITORUL
cultural

Nicula Raluca Iulia, Așteptând

COMPLEXUL MUZEAL ARAD

kinema ikon 50/film experimental (1970-2020)

Proiect cultural al Complexului Muzeal Arad,
în valoare de 67,047.00 lei,
finanțat de Consiliul Județean Arad și
Administrația Fondului Cultural Național

„De-a lungul întregii sale activități, kinema ikon s-a situat în avangarda mișcării artistice inovatoare din România, fiind perceput ca atare și în mediul internațional. Prin accesibilizarea publică a arhivei de film experimental, kinema ikon urmărește să permită definirea exactă a poziției sale în evoluția artei contemporane pe plan național și internațional. Astfel, poziția Aradului și a României în cultura europeană recentă câștigă în vizibilitate și consistență”

Complexul Muzeal Arad a participat la concursul de proiecte culturale, din cadrul sesiunii de finanțare nerambursabilă 2019/II, organizat de Ministerul Culturii și Identității Naționale prin Administrația Fondului Cultural Național (AFCN). Proiectul cultural, înscris în aria tematică Arte vizuale, dedicat aniversării a 50 de ani de activitate a grupului kinema ikon, a fost declarat câștigător și a obținut o finanțare totală de 67,047.00 lei.

Aria tematică: ARTE VIZUALE

Proiect cultural: kinema ikon 50/film experimental (1970- 2020)

Nr. dosar: 105AV-II/2019 / 29.03.2019

Perioada: 17.06.2019 – 14.11.2019

Buget total: 67,047.00 lei

Finanțare nerambursabilă AFCN: 60,047.00 lei

Contribuția proprie: 7,000.00 lei

Echipa de proiect:

Dr. Constantin Ioan Inel, manager de proiect

Călin Man, coordonator proiect

Dr. Peter Hügél

Ec. Emanuela Bunde

Proiectul kinema ikon 50/film experimental (1970-2020) deschide seria celor care își propun marcarea a 50 de ani de activitate kinema ikon, el fiind dedicat etapei de film experimental (1970 – 1989).

Structura proiectului include următoarele componente:
– digitalizarea ultimului lot de filme experimentale de pe

suport pe-liculă 16 mm (30, din totalul de 230 aflate în arhiva kinema ikon);

– editarea unui catalog exhaustiv, care cuprinde toate filmele experimentale și care va fi însoțit de texte

dedicate, comisionate unui număr de 7 personalități de anvergură internațională conectate la fenomen;

– organizarea unei expoziții temporare dedicate filmelor experimentale realizate de kinema ikon; conceptul expoziției este unul modular/interactiv (5 segmente) și cuprinde proiecții multimedia, intervenții sonore și laser, instalații;

– remodelarea site-ului kinema-ikon.net pentru a cuprinde atât catalogul în varianta on-line cât expoziția conexă.

De-a lungul întregii sale activități, kinema ikon s-a situat în avangarda mișcării artistice inovatoare din România, fiind perceput ca atare și în mediul internațional. Prin accesibilizarea publică a arhivei de film experimental, kinema ikon urmărește să permită definirea exactă a poziției sale în evoluția artei contemporane pe plan național și internațional. Astfel, poziția Aradului și a României în cultura europeană recentă câștigă în vizibilitate și consistență.

„kinema ikon este un autentic brand cultural arădean care, la aniversarea a 50 de ani activitate, necesită o privire retrospectivă pentru o contextualizare actualizată într-o etapă în care viața culturală locală încearcă să se redefinească din perspectiva participării active la proiectul Capitală Europeană a Culturii – Timișoara 2021”;

Dr. Constantin Ioan Inel, manager de proiect și manager Complexului Muzeal Arad.

„kinema ikon s-a implicat activ în revigorarea activității cinematografului Arta din Arad care a devenit gazda Festivalului de Film Documentar „fArad”. Tot aici au loc proiecții de filme de artă, dezbateri, conferințe legate de proiecte cinematografice. Din acest an, kinema ikon a demarat proiectul „Ne vedem joi” care presupune proiecția de filme experimentale”, Călin Man, coordonator proiect „kinema ikon 50”.

Proiectul cultural va fi realizat cu finanțare nerambursabilă prin Administrația Fondului Cultural Național (instituție publică subordonată Ministerului Culturii și Identității Naționale) și cu sprijinul financiar al Consiliului Județean Arad.

Adelina Stoescu

Festivalul Bulci Fest - 2-3 august 2019

În anul 2009, s-a plecat la drum cu Festivalul Folk Bulci Fest, festival care de zece ediții a adunat mii de spectatori. Consiliul Județean Arad prin Centrul Cultural Județean, Inspectoratul pentru Cultură al județului Arad și Primăria comunei Bata au asigurat partea financiară atunci, la început de drum.

Festivalul (adună public din trei județe, Timiș, Hunedoara și Arad), merge mai departe, iar în zilele de 2 și 3 august se desfășoară cea de a XI-a ediție.

Într-un cadru natural de excepție, în apropierea castelului Mocioni, artiști de primă mână ai muzicii tinere vor încanta și de această dată spectatorii prezenți. Pe scena Festivalului vor urca în acest an Mircea Vintilă, un lord la curtea regelui Folk,

Mircea Baniciu, o legendă a muzicii rock și folk din România, Adrian Ivanițchi, fost component al unor trupe de succes din anii '60 Sfinx și Coral, Marius Bațu, Mircea Bodolan, Raul Cârstea, Jul Baldovin, Dinu Olărașu, Cristi Buică, Daniel Julean și Nicoleta Brola, Ovidiu Mihăilescu, Corso, Nova Band, Felix, Grupul Clipa.

Bulci Fest și-a câștigat un loc binemeritat între festivalurile de gen din România. Public de nota zece, artiști consacrați ai genului, corifei ai muzicii folk, organizatori care an de an se străduiesc ca atmosfera să fie cât mai aproape de sufletul fiecărui participant.

Vă așteptăm la Bulci pentru două zile la întâlnirea anuală a celor care iubesc spiritul mereu tânăr și muzica bună. Vor fi zile de neuitat: natură, recreere, foc de tabără, prietenie, atmosferă ce ne duce cu gândul la muzica anilor '60, 70.

Ionel Costin

Nicula Raluca Iulia, *Univers*

Plante biblice Spinul lui Isus Cristos

În curtea puternicei fortificații Antonia din Ierusalim, construită și pavată în stil roman, după o interogare sumară, Pilat - guvernatorul provinciei a dispus condamnarea lui Isus la moarte prin crucificare. Deoarece procedurile vremii prevedeau biciuirea înainte de execuție, tot acolo a avut loc și flagelarea. În final, torționarii romani, au aruncat în batjocură, peste trupul însângerat, o haină purpurie, pe cap i-au așezat o cunună împletită din spini, iar în loc de sceptru o trestie, simbol al titlului atribuit de împărat al iudeilor.

Până acum, botaniștii, nu au ajuns la un punct de vedere comun, în ceea ce privește specia plantei din care a fost confecționată celebra coroană numită akantha. S-a sugerat că a fost făcută din frunzele unui palmier (*Phoenix dactylifera*), care are ghimpi ascuțiți și ținând cont de climă, ar fi fost ușor de găsit. Decenii la rând, s-a susținut că romanii au împletit ramuri de desmoril, plantă prezentă însă doar în nordul Mediteranei, nefiind semnalată în Palestina antică. Se argumenta, prin asemănarea spinilor săi cu ceea ce se putea vedea în majoritatea picturilor lumii creștine din Europa și America, așa cum sunt: *Pieta* de Bellini, *Coborârea de pe cruce* de Fossano Bergognone, *Marea Pieta rotundă* de Jean Malouel sau *Crucificarea* de Grunenwald. Unii afirmă că recunosc spinii de solostrea, pe icoanele: *Plângerea lui Isus și Plângerea lui Teodosie de către Doamna Despina*, aflate la Curtea de Argeș. Alții susțin că pentru împletirea acestei cununii au fost folosite ramuri de *Ziziphus spina - cristi* (L), plantă care se cultivă în prezent doar în Delta Dunării, fiind importantă pentru fructele sale cărnoase. Nu există însă nici o dovadă că această specie, ar fi vegetat în urmă cu două milenii pe actualul teritoriu al Israelului.

Majoritatea specialiștilor stăruie însă că spinii așezați în batjocură pe capul lui Isus, ca semn al regalității, sunt ramurile lungi și țepoase de păliur (*Paliurus spina - cristi* Mill.), plantă cunoscută la noi sub numele de dracă, măracine, spinul asinului sau spinul lui Cristos. Arbustul este cunoscut încă din Antichitate prin Teofrast, care l-a numit *paliuros*, pentru efectele sale diuretice. Fiind abundent pe Valea Kidzului în împrejurimile Ierusalimului, biologul scoțian Philipp Miller (1671-1771), fost grădinar șef al Parcului Chelsea din Londra, i-a atribuit în 1768 epitetul spina-cristi (Spinul lui Cristos), cu convingerea că ramurile spinoase ale acestei plante au fost împletite sub forma coroanei de spini.

În 1970, în urma unei excursii geobotanice, tinerii cercetători: Ferdinand Teuber și Aurel Ardelean, viitorul fondator al Universității de Vest Vasile Goldiș din Arad, au identificat arbustul de păliur vegetând în zona Lipovei pe dealurile Dâmbul Lat și Cioaca Chiciura, spre Valea Rădnuții, argumentând că această specie rară pentru România atinge la Radna limitele ei nordice de răspândire naturală. Cel mai frecvent, se găsește în gardurile vii ce împrejmuiesc livezile abandonate aflate pe culmea dealului din spatele mănăstirii franciscane *Sfânta Maria-Radna*, la o altitudine de 150 metri. Acolo lasă impresia că era o plantă cultivată, nefiind însă clarificată proveniența ei. Confirmarea existenței acesteia a fost făcută recent de dr. Ioan Don, directorul Grădinii Botanice *Pavel Covaci* din Macea.

Este un arbust spinos, cu o înălțime de trei metri, dar poate crește și mai înalt. Vegetează în tufe ce formează măracinișuri, forma lor rotunjită fiind dată de ramurile laterale curbate în jos, până în dreptul tulpinii. În timpul înfloririi, se detașează prin culoarea verde - gălbui pe fondul verde crud al pădurilor din împrejurimi. Este o specie aparte, față de însușirile generale ale arbuștilor din țara noastră. Tufe pot avea o longevitate remarcabilă, care uneori depășește 100 de ani. Cei doi botaniști, Ferdinand Teuber și Aurel Ardelean, printr-un studiu botanic complex, au demonstrat, că planta este un supraviețuitor vegetal din vremuri de mult apuse, care a traversat neschimbat milenii, un relict care în terțiar avea un areal foarte larg, răspândire ce cuprindea întreaga Europă de vest, centrală și nordică până în Groenlanda.

La Radna, fiind stațiunea cea mai nordică din țară și din sud-estul continentului un refugiu unde mai vegetează acest arbust, păliurul se constituie într-un valoros monument relict al naturii, ce trebuie pus sub ocrotirea legii.

Horia Truță

Nicula Raluca Iulia, Experiment

Zilele Aradului, ediția 2019. Zece zile de sărbătoare în oraș

Ediția din acest an a Zilelor Aradului va păstra tradiția de a oferi arădenilor zece zile de sărbătoare, cu manifestări diverse, pe lângă evenimentele consacrate (concerte de muzică ușoară, concerte de muzică populară, spectacole pentru copii, Picnic Festival) organizatorii pregătind un spectacol de operetă, o conferință internațională dedicată împlinirii a 100 de ani de la instaurarea administrației românești în oraș și multe alte surprize.

Zilele Aradului, ediția 2019, se vor desfășura în perioada 16-25 august 2019.

Trei zile de sărbătoare în cartierul Micălaca

Evenimentele dedicate „Zilelor Aradului” vor începe în cartierul Micălaca, în Parcul „Regina Maria” din zona Orizont, unde, timp de trei zile, în perioada 16 – 18 august vor fi organizate concerte de muzică ușoară și populară și Târgul Estival.

Astfel, vineri, 16 august și sâmbătă 17 august sunt programate două concerte de muzică ușoară care îi au ca invitați pe Sara Chiavegato (Vocea României), Bosquito și Mandiga.

Duminică vor urca pe scenă artiști consacrați ai muzicii populare, printre care Carmen Popovici Dumbravă, Stela Botez, Mirela Mănescu, Ovidiu Homorodean.

Picnic Festival&Târgul Estival

Picnic Festival - un mix format din gastro-show-uri și concerte, va fi organizat în perioada 16 – 25 august 2019, pe Faleza Mureșului, în parcul cuprins între restaurantul Perla și Belvedere, unde vor fi amenajate standuri unde cunoscuți master chefi din țară vor oferi diverse specialități culinare.

În aceeași zonă, va fi montată o scenă în aer liber pentru concerte.

De asemenea, Târgul Estival va fi organizat, ca și anul trecut, în perioada 16 - 18 august în Parcul „Regina Maria” din cartierul Micălaca, după care, în perioada 19-25 august târgul va putea fi vizitat în Parcul Eminescu.

Seară de operetă și concerte simfonice

Păstrând tradiția de anul trecut, din programul Zilelor Aradului nu va lipsi un spectacol de operetă. De data aceasta, artiștii Operei Naționale Române din Timișoara, corul, orchestra și ansamblul de balet, vor prezenta, în Parcul Reconcilierii Româno-Maghiare, spectacolul „Liliacul”, de Johan Strauss.

Totodată, Filarmonica de Stat va prezenta un concert extraordinar dedicat Zilelor Aradului, în 20 august 2019, care îl are ca invitat pe Ciprian Rogojan, cunoscut publicului de la concursul „Vocea României”.

Seara muzicii românești și concerte de muzică ușoară

Seara dedicată muzicii românești, ajunsă la a treia ediție, va fi organizată în 22 august, în Parcul Reconcilierii și îi are ca invitați pe Cătălin Crișan, Carmen Rădulescu și Gabriel Cotabiță.

În acest an, la Ștrandul Neptun, vor fi organizate două concerte de muzică ușoară, unul sâmbătă 24 august 2019 și unul duminică, 25 august 2019, în închiderea evenimentelor dedicate Zilelor Aradului.

Sâmbătă, 24 august 2019, vor urca pe scenă Ștefan Stan, Dorian Popa, Ioana Ignat, Puya, HOLOGRAF.

Duminică, 25 august 2019, ANDRA va aduce în fața publicului un concert de muzică ușoară dar și selecții din spectacolul-eveniment „Tradițional”, lansat anul trecut cu ocazia Centenarului României, un omagiu adus muzicii populare românești.

Din programul ediției din acest an a Zilelor Aradului mai fac parte, spectacole pentru copii, concursul „Bicicliștii iscușiți”, Parada Costumelor de Poveste prin centrul Aradului, Ziua orașului Pecs la Arad, Noaptea albă a instituțiilor de cultură.

Zilele Aradului este o manifestare organizată în fiecare an, în preajma zilei de 22 august, ziua în care, în anul 1834, Aradul a fost declarat oraș liber regesc.

Toate evenimentele sunt organizate de Primăria Municipiului Arad prin Centrul Municipal de Cultură Arad.

Ca și anii trecuți, bugetul estimat pentru aceste evenimente este de 1.200.000 lei, sumă aprobată într-o ședință a Consiliului Local Municipal Arad.

Programul evenimentelor:

VINERI, 16 august

10.00–23.00 - Picnic festival - zona dintre Belvedere și Perla
10.00–23.00 - Târgul Estival - Cartier Micălaca - Parcul „Regina Maria”
19.00–23.00 - Concert muzică ușoară - Nova Band, Phaser, Rock Abil, Sara Chiavegato (Vocea României), Bosquito - Parcul „Regina Maria” din Micălaca

SÂMBĂTĂ, 17 august

10.00–23.00 - „Picnic festival” - zona dintre Belvedere și Perla
10.00–23.00 - Târgul Estival - Cartier Micălaca - Parcul „Regina Maria”
19.00–23.00 Concert muzică ușoară - Alpha Team, R.U.A., Chriss Grey, Adrian Palcu, Raluka, Mandinga - Micălaca, Parcul Sfânta Maria

DUMINICĂ, 18 august

10.00–23.00 - Picnic festival - zona dintre Belvedere și Perla
10.00–23.00 - Târgul Estival - Cartier Micălaca - Parcul „Regina Maria”
19.00–23.00 Concert folcloric - invitați: Carmen Popovici Dumbravă, Stela Botez, Mirela Mănescu Felea, Ovidiu Homorodean - Micălaca, Parcul „Sfânta Maria”

LUNI 19, august

10.00–23.00 - Picnic festival - zona dintre Belvedere și Perla
10.00 - 23.00 - Târgul Estival - Parcul „Mihai Eminescu”
19.00–20.00 - Parada costumelor de poveste - Palatul Administrativ - Teatrul Clasic „Ioan Slavici” - retur

MARȚI, 20 august

10.00–23.00 - Picnic festival - zona dintre Belvedere și Perla
10.00–23.00 - Târgul Estival - Parcul „Mihai Eminescu”
9.00–15.00 - Conferință „Aradul în România Mare” - Sala Regele Ferdinand - Palatul Administrativ
20.00–23.00 - Concert în Parcul Reconcilierii - Analia Selis&Trupa ArgEn Tango
Concert extraordinar al Filarmonicii de Stat Arad cu participarea lui Ciprian Rogoșan (Vocea României)

MIERCURI, 21 august

10.00–23.00 - Picnic festival - zona dintre Belvedere și Perla
10.00–23.00 - Târgul Estival - Parcul „Mihai Eminescu”
17.00–20.00 - Conferințele „Historia” - Sala Regele Ferdinand

20.00–22.00 - Seara de operetă susținută de Opera Națională din Timișoara. „Liliacul”, de Johann Strauss - Parcul Reconcilierii

JOI, 22 august

10.00–23.00 - Picnic festival - zona dintre Belvedere și Perla
10.00–23.00 - Târgul Estival - Parcul „Mihai Eminescu”
14.00–16.00 - Ședință festivă a Consiliului Local Municipal Arad. Decernare titluri și distincții
19.00–20.00 - Decernare „Diplome de aur”
20.00–22.00 - Seara muzicii românești - Cătălin Crișan, Carmen Rădulescu și Gabriel Cotabiță - Parcul Reconcilierii

VINERI, 23 august

10.00–23.00 - Picnic festival - zona dintre Belvedere și Perla
10.00–23.00 - Târgul Estival - Parcul „Mihai Eminescu”
17.00–22.00 - Ziua Orașului Pecs la Arad - Parcul Reconcilierii
16.00–21.00 - Istoria ca un spectacol. Expoziție medievală și concert Lupus Dacus - Parcul Eminescu
19.00–24.00 - Noaptea Albă a instituțiilor de cultură (Teatrul Clasic „Ioan Slavici”, Complexul Muzeal Arad, Teatrul de Marionete, Biblioteca Județeană „A.D. Xenopol”, Cinematograful Arta, Cinematograful din Grădiște, Clădirea Preparandiei)
23.00–01.00 - Pool Party - Ștrandul Neptun

SÂMBĂTĂ, 24 august

10.00–23.00 - Picnic festival - zona dintre Belvedere și Perla
10.00–23.00 - Târgul Estival - Parcul „Mihai Eminescu”
10.00–12.00 - Film pentru copii „Casa magicianului” - Cinematograful din Grădiște
10.00–14.00 - Bicicliștii iscușiți - Parcul Aventura Voinicilor
19.00–23.00 - Concert extraordinar de muzică ușoară, invitați Ștefan Stan, Dorian Popa, Ioana Ignat, Puya, HOLOGRAF.
23.00 - Show de lasere - Ștrandul Neptun
23.00–01.00 Pool Party - Ștrandul Neptun

DUMINICĂ, 25 august

10.00–23.00 - Picnic festival - zona dintre Belvedere și Perla
10.00–23.00 - Târgul Estival - Parcul „Mihai Eminescu”
20.00–22.00 - Mini party pentru copii și părinți - Parcul Aventura Voinicilor
19.30–22.30 - Concert extraordinar de muzică ușoară, invitați: Fantazia, Mario Band, Melting Dice și ANDRA - Ștrandul Neptun

MONITORUL
cultural

Evenimentele Centrului Cultural Județean Arad – luna august

- * *Festivalul Maris Fest de la Bulci*, Bulci, 2-3 august, CJA, CCJA
- * *Sărbătoarea tineretului și a comunității germane Sântana - Hramul bisericii catolice Sântana*, Sântana, 4 august, CJA, CCJA, Cercul Cultural Banat-Ja
- * *Teatrul de Vară Ethos*, Arad, 7 august, ora 20.00
- * *Sărbătoare tradițională la Șepreuş*, Șepreuş, 10-11 august, CJA, CCJA, Primăria comunei Șepreuş
- * *Zilele Localității Mailat*, Mailat, 10-17 august, CJA, CCJA Asociația Pro Mailat
- * *Praznicul de Pită Nouă Beliu*, ed. a XLVI-a (46), Beliu, 11 august, Primăria Comunei Beliu, CJA, CCJA
- * *Sărbătoarea Satului - Ziua Recoltei Felnac*, ed. A XIX-a, Felnac, 14-15 august, CJA, CCJA, Primăria Comunei Felnac
- * *Praznicul de Pită Nouă Pecica, ediția a L-a (55)*, Pecica, 15-18 august, Primăria Pecica, Casa de Cultură „D.I. Petescu” Pecica, CJA, CCJA
- * *Triatlon Ghioroc*, 17 august, CJA, CCJA, Asociația Proactivi pentru Viitor Arad
- * *Târgul Meșterilor Popolari și Parada Portului Tradițional*, ed. a XVII-a, Moneasa, 24-25 august, CJA, CCJA
- * *Festival concurs al Cântecului Popular din Țara Zărandului*, ed. 50, a XLX-a, Moneasa, 25 august, CJA, CCJA
- * *Ziua Pădureniului*, Chișineu-Criș, 31 august, CJA, CCJA, Asociația Pro-Pădureni
- * *Flori de Sânziene*, Bârsa, august, CJA, CCJA, Primăria Comunei Bârsa